

INNEHÅLL

Till läsaren 5

INLEDNING

UPPKOMSTEN AV EN MINORITETSLITTERATUR 13

1800-talet – finsk kultur och nationalism 14

Svenskhetsrörelsen 17

Om bokens periodupplägg 19

KAPITEL 1

FRÅN FÖRRYSKNING TILL SJÄLVSTÄNDIGHET 1900–1917 22

Politisk och kulturell bakgrund 24

Svenska i Finland 26

Det finlandssvenska folket i litteraturen 29

Litterär nystart 34

Mötet med det moderna 34

Gustaf Mattsson 36

Argus 39

Språkkonstnären Mikael Lybeck 40

En ny poetgeneration 43

Mörne 45

Tegengren och Procopé 46

Gripenberg 47

Ekelund, Zilliacus, Hemmer 48

Dagdrivare och engagemang 51

Stadens rum 53

Sjukdom och sundhet 54

Runar Schildt 57

Förlorarrollen 60

Den nya kvinnan 62

Kersti Bergroth 64

Sigrid Backman 66

Inbördeskriget i litteraturen 70

Litteraturens roll 73

Attitydernas kamp 74

Kritiska perspektiv 77

Etiska frågor 79

KAPITEL 2

SJÄLVSTÄNDIGHETENS TVÅ FÖRSTA DECENNIER 1918–1939 82

Ytterligheternas tid 84

1920-talets politiska situation 84

Språkstrid och högerextremism 86

Andra världskriget och Finlands två krig 89

Landsbygdsprosa och modernitetskult 92

Den modernistiska dikten 96

Ismer 98

Modern teknik 99

Bildseende 100

Modernisternas tiotal och tjugotal 103

Edith Södergran: Vaxdukhäftet och Dikter 104

Expressionisten Södergran 108

Elmer Diktonius 111

Gunnar Björling 115

Rabbe Enckell 119

R.R. Eklund – lyriker och aforistiker 121

Kerstin Söderholm 122

Örnulf Tigerstedt 123

Henry Parland 125

Modernisternas prosa 128

Tidsvittnet Hagar Olsson 128

Iakttagare och revoltörer 131

Urbanitet och bildseende 136

Modernisterna i kritik och debatt 140

Trettioalets prosa 143

Misärskildringar 143

Arbetare och manchettproletariat 144

Prosaisten Diktonius 146

- Chitambo 148
Folklivsskildringen 149
Den hotade svenska jorden 151
Den hotfulla moderniseringen 152
Krisen och litteraturen på trettioalet 153
Aktiva Studentförbundet – Det svarta gardet 154
Tito Colliander 157
- Teater och drama före kriget** 160
Dramatiken 161
- Essäer** 165
- Barnlitteraturen etablerar sig** 169
Sagor och fantasy 169
Pojk- och flickböcker 170

KAPITEL 3

KRIG OCH EFTERKRIGSTID 1939–1974 174

- Från krigstid till ny normalitet** 176
Författarna och kriget 178
Det kulturpolitiska läget efter kriget 179
Två tidskrifter 183
- Sprickor genom Svenskfinland** 186
För en bättre bygdelitteratur 186
Författarnas Andelslag 187
Som en annan värld? 191
- Litterär debatt på sextioalet** 193
Traditionen och korsdraget 193
Kulturella dominoeffekter 194
- Poesin från trettioal till sjuttioal** 197
De första modernisternas senare poesi 197
Tradition och fyrtioalism 201
Avvikande röster 204
Sextioalets poetik 206
Enckell, Carpelan och Sandelin 209
- Fyrty- och femtioalsprosa: psykologi och minnen** 213
Den sena Hagar Olsson 214
Eva Wichman 214

- Mirjam Tuominen 215
Samtidskritik – Donner, Alopaeus och von Schoultz 217
Oscar Parland 219
Ralf Parland och Willy Kyrklund 220
Urbana bilder – Chorell och Cleve 222

Folklivsskildringar på femtiotalet 223

- Anna Bondestam 224
Särlingskap och bygemenskap 225
Gränsöverskridaren Leo Ågren 226

Sextio- och sjuttioårsprosa: former och gränser sprängs 229

- Tre tidiga sextioårsromaner 229
Form, stildrag 232
Världen och aktionen 233
Borgerliga erfarenheter – Tikkanens adressvit 234
Colliander som memoarskribent 235
Folket och världen 236
Täta texter, kortprosa 238
En fråga om kön 241
Feminism och bekännelse. Märta Tikkanen 243
Bredare men lägre 245

Essäistiken: omvärderingar av historien och litteraturen 247

- Johannes Salminen 247
Sven Willner 248
Kulturarvet – Harry Järv 249
Rapporter – Donner och Alopaeus 249

Barnlitteraturen efter kriget 251

- Tove Jansson 251
Tulavall – en annan finlandssvensk spelplats 255
Rummen 256

Teater och drama efter kriget 261

- Ny dramatik 263
V.V. Järner 264
Sextioårsism och kabaré 265

- Från Kekkonen till EU** 268
- Feminister 271
 - Fågel Fenix 273
 - Mot sekelskiftet 276
 - Finlandssvenska tendenser, genrer 277
 - Den litterära institutionen: treförlagssystemet 278
- Prosa: bred epik och nyanserad novellkonst** 280
- Kihlman, Donner, Carpelan 282
 - En ny estetik 284
 - Ulla-Lena Lundberg, reflekterande berättare 286
 - Lars Sunds myllrande epik 289
 - Historien, konsten, romanen 291
 - Novellister 294
 - Tidsskildraren Westö 296
 - Genreförnyaren Fagerholm 299
 - Det trånga språkrummets dilemma 303
- Poesin: konfrontationen med modernismen och vad som följde** 305
- Claes Andersson och Lars Huldén 307
 - Kurt Högnäs: dikt på vers och prosa 309
 - Tua Forsströms synteser 309
 - Vardaglighet 311
 - Gösta Ågrens nu 313
 - Äldre mästare 316
 - Tomas Mikael Bäckes förvandlingar 317
 - Språkmaterialister och lyriska berättare 318
 - Nya röster 321
- Essä, självbiografi, reseskildring – en tid av genrehybrider** 323
- Det judiska arvet – Mikael Enckell 323
 - Fascinerade av ondskan 325
 - Merete Mazzarella – litteraturen i livet 329
 - Reseskildrare 331
- Barn- och ungdomslitteraturen** 334
- Samtidsromaner 334
 - Myt och historia 336

Bilderboken 339

Dramatik och teater: krönika, kammerspel – och tystnad 341

Politikens slut och sekelslut 341

Joakim Groths släktsagor 343

Den svenska och den finska scenen 346

**MELLAN FINSKT OCH SVENSKT. DEN FINLANDSSVENSKA
LITTERATUREN 1900–2012 348**

Finlandssvensk litteratur 353

Problem 355

Lösningar 359

Medverkande 365

Bildkällor 366

Litteraturhistoria i urval 367

Personregister 370